

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته مطالعات منطقه ای

موضوع:

تاثیر تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۱۱ بر سیاست خارجی ترکیه

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر میرطیب موسوی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر حمید هادیان

پژوهشگر :

حسین جلینی

سال تحصیلی:

تابستان ۹۲

به نام خداوند بخشنده و مهربان

این پایان نامه را ضمن تشکر و سپاس بیکران و در کمال افتخار و امتنان تقدیم می نمایم به: روح پاک پدر و مادر عزیزم به خاطر همه ی تلاشهای محبت آمیزی که در دوران مختلف زندگی ام انجام داده اند و بامهربانی چگونه زیستن را به من آموخته اند و اکنون از دنیایی دیگر نظاره گر موفقیت فرزند خود هستند .

به همسر مهربانم، اسطوره زندگیم، پناه خستگیم و امید بودم.

به فرزندان عزیزم ، دو دختر نازم که آنها را بسیار دوست می دارم .

به اساتید فرزانه و فرهیخته ای که مرا همواره مورد لطف و محبت خود قرار داده و در راه کسب دانش و معرفت یاری نمودند :

جناب آقای دکتر میرطیب موسوی استاد محترم راهنما

جناب آقای دکتر حمید هادیان استاد محترم مشاور

پروردگارا از تو کمک می جویم تا به خواسته ی آن عزیزان جامه ی عمل بپوشانم .

تندرستی و بهروزی آنها را از خداوند سبحان خواستارم .

تعهذنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانف حسین جلینیدانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۹۵۸۰۴ در رشته مطالعات منطقه ای که در تاریخ ۹۲/۵/۲۳ از پایان نامه خود تحت عنوان تاثیر تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۱۱ بر سیاست خارجی ترکیه با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجانف بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانف مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۲/۵/۲۳

حسین جلینی دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات منطقه ای از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره
به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده علوم سیاسی

این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشکده تهیه شده است

کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۴۹۱۲۰۰۶

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱

عنوان پایان نامه: تاثیر تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۱۱ بر سیاست خارجی ترکیه

تاریخ شروع پایان نامه:

نام و نام خانوادگی دانشجو: حسین جلیلی

نیمسال دوم ۱۳۹۱-۱۳۹۲

شماره دانشجویی: ۹۰۰۷۹۵۸۰۴

تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۲/۰۵/۲۳

رشته تحصیلی: مطالعات منطقه ای

استاد راهنما: جناب آقای دکتر میرطیب موسوی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر حمید هادیان

چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):

بروز انقلاب های مردمی در شمال آفریقا و منطقه خاورمیانه از مهمترین تحولات بین المللی در چند دهه اخیر به حساب می آید. اهمیت این تحولات به حدی است که برخی آن را از حیث توان تأثیر گذاری بر ترتیبات بین المللی با تحولات تاریخی چون فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی یا ریزش دیوار برلین مقایسه کرده و برخی دیگر برای توصیف اهمیت و حساسیت آن از عناوینی چون «سونامی سیاسی»، «بهار عربی» یا «بیداری اسلامی» استفاده کرده اند. در این میان، ترکیه از جمله بازیگرانی است که نقش پر رنگی در تحولات اخیر منطقه داشته است. از یک سو، الگوی دموکراسی ترکیه (بوژه مبتنی بر تجربه ها و موفقیت های حزب عدالت و توسعه) به عنوان الگویی موفق در تلفیق اسلام و دموکراسی در بخش قابل توجهی از افکار عمومی و نخبگان جهان عرب مطرح شده که این امر به موازات بهره گیری ترکیه از ابزار میانجیگری، به افزایش قدرت و نفوذ منطقه ای ترکیه کمک شایانی نموده است. در این میان یکی از مهمترین تحولاتی که سیاست خارجی ترکیه در قبال تحولات خاورمیانه را بشدت تحت تاثیر قرار داده است تحولات مربوط به سوریه و ورود ترکیه و دامن زدن این کشور به بحران سوریه از طریق حمایت از گروه های مخالف نظام حاکم بر سوریه می باشد که این امر باعث تضاد سیاست خارجی این کشور با منافع کشورهای منطقه ای چون نظام حاکم سوریه، عراق، جمهوری اسلامی ایران، روسیه و برخی قدرت های فرامنطقه ای چون چین را موجب شده است. با توجه به اهمیت نکات یاد شده، این نوشتار در پی واکاوی واقع بینانه اهداف و مواضع متناقض آنکارا در قبال تحولات اخیر منطقه خاورمیانه و نیز پیامدهای اتخاذ این مواضع برای دولت ترکیه است تا در نهایت، درک بهتری از جهت گیری های سیاست خارجی کنونی ترکیه حاصل شود.

تاریخ و امضاء

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است _ مناسب نیست

فهرست

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....
۲.....	فصل اول : کلیات تحقیق.....
۳.....	۱-۱- بیان مساله.....
۴.....	۱-۲- ضرورت تحقیق.....
۴.....	۱-۳- سوالات تحقیق.....
۵.....	۱-۴- فرضیه.....
۵.....	۱-۵- متغیرهای تحقیق.....
۵.....	۱-۶- اهداف.....
۶.....	۱-۷- پیشینه تحقیق.....
۱۵.....	۱-۸- روش تحقیق.....
۱۵.....	۱-۹- روش گردآوری اطلاعات.....
۱۵.....	۱-۱۰- تعریف مفاهیم.....
۱۹.....	۱-۱۱- سازماندهی تحقیق.....
۲۰.....	فصل دوم : چارچوب نظری.....

- گفتار نخست : مبانی نظری سیاست خارجی ترکیه..... ۲۱
- ۱-۲- اندیشه های امپراتوری عثمانی..... ۲۱
- ۱-۱-۲- کمالیسم..... ۲۲
- ۲-۱-۲- اصول کمالیسم..... ۲۳
- ۳-۱-۲- ناسیونالیسم..... ۲۴
- ۴-۱-۲- سکولاریزم..... ۲۵
- ۵-۱-۲- دولت گرایی (استاتیزم)..... ۲۵
- ۶-۱-۲- مردم گرایی (پوپولیزم)..... ۲۶
- ۷-۱-۲- انقلابی گری (اتکا به روش های انقلابی)..... ۲۶
- ۸-۱-۲- جمهوری خواهی..... ۲۷
- ۹-۱-۲- نفوذ کمالیستها در ارتش..... ۲۸
- ۲-۲- اندیشه های حزب عدالت و توسعه..... ۳۰
- ۳-۲- نو عثمانی گرایی..... ۳۲
- گفتار دوم : مفهوم سیاست خارجی از دیدگاه نظریه های مفهوم شناسی تحقیق..... ۳۴
- ۴-۲- مفهوم شناسی تحقیق..... ۳۴
- ۱-۴-۲- سیاست خارجی..... ۳۴
- ۲-۴-۲- روشهای مطالعه سیاست خارجی..... ۳۵
- ۳-۴-۲- مرحله توضیح وقایع مهم عصر حاضر یا (بین الملل روز)..... ۳۶

۳۶.....۲-۴-۴-مرحله حقوقی و اخلاقی.....

۳۷.....۲-۴-۵-مرحله تجزیه و تحلیل عوامل و سیستمهای بین الملل.....

۳۷.....۲-۵-۵-عوامل مؤثر در تعیین سیاست خارجی.....

۳۸.....۲-۵-۱-منافع ملی.....

۴۰.....۲-۵-۲-اهداف ملی.....

۴۲.....۲-۵-۳-امنیت ملی.....

۴۳.....۲-۵-۴-قدرت ملی.....

۴۵.....۲-۶-۶-سیاست خارجی از دیدگاه نظریه های واقع گرایی، لیبرالیسم و سازه انگاری.....

۴۵.....۲-۶-۱-مفهوم سیاست خارجی در نظریه واقع گرایی.....

۴۷.....۲-۶-۲-مفهوم سیاست خارجی در نظریه لیبرالیسم.....

۴۹.....۲-۶-۳-مفهوم سیاست خارجی در نظریه سازه انگاری.....

۵۴.....فصل سوم : بررسی تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۱۱.....

۵۵.....۳-۱-۱-اختلاف ترکیه با اکراد.....

۵۵.....نحوه تعامل و تقابل اقلیت کرد ترکیه با نظام حاکم بر این کشور در ادوار مختلف.....

۵۵.....۳-۱-۱-از تاسیس جمهوری تا جنگ جهانی دوم.....

۵۵.....۳-۱-۲-مصطفی کمال پاشا معروف به

آتاتورک.....۵۶

تا	دوم	جهانی	جنگ	۳-۱-۳-از
		۵۶.....		کودتای ۱۹۸۰.....
۵۷.....				۳-۱-۴- شکل گیری پ.ک.ک در مناطق کردنشین.....
۵۷.....				۳-۱-۵- دستگیری عبدالله اوجالان.....
۵۸.....				۳-۱-۶- نوای صلح در سرزمین کردها.....
۵۹.....				۳-۲- نگاه حزب عدالت و توسعه به اکراد.....
۵۹.....				۳-۲-۱- تبعات ناشی از بحران سوریه.....
۶۰.....				۳-۲-۲- پایبندی بر پیمان ۲۰۰۲.....
۶۰.....				۳-۲-۳- انتخابات آتی در ترکیه.....
۶۱.....				۳-۲-۴- رویکرد عثمانی گری.....
۶۱.....				۳-۲-۵- اقلیم کردستان ، فرصتی استثنایی.....
۶۲.....				۳-۲-۶- افزایش ضریب امنیت در راستای فعالیت اقتصادی.....
۶۲.....				۳-۳- نگاه حزب پ.ک.ک.....
۶۲.....				۳-۳-۱- نمایش قدرت کاریزماتیک عبدالله اوجالان.....
۶۲.....				۳-۳-۲- پویش جریان های کردی.....
۶۳.....				۳-۳-۳- کاهش کادر سازمانی.....
۶۳.....				۳-۳-۴- افزایش قدرت چانه زنی.....
۶۳.....				۳-۳-۵- تغییر فاز از نظامی به سیاسی.....

- ۳-۴-چالشهای اساسی و ایدئولوژیهای مهم در خاورمیانه..... ۶۴
- ۳-۵-چالش ها..... ۶۴
- ۳-۵-۱- عقب ماندگی و بحران توسعه..... ۶۵
- ۳-۵-۲- نظام سیاسی و بحران دولت سازی..... ۶۶
- ۳-۵-۳- مداخله خارجی و بحران حاکمیت..... ۶۶
- ۳-۵-۴-منزعه اعراب و اسرائیل..... ۶۷
- ۳-۶-ایدئولوژیها..... ۶۷
- ۳-۶-۱- سوسیالیسم و بعثی گرایی..... ۶۸
- ۳-۶-۲- ملی گرایی و پان عربیسم..... ۶۸
- ۳-۶-۳- اسلام گرایی..... ۶۹
- ۳-۶-۴-بیداری اسلامی در خاورمیانه عربی..... ۶۹
- ۳-۷-عوامل داخلی دگرگونی کشورهای عربی..... ۷۰
- ۳-۷-۱-تداوم چند دهه حکومت های نادرست..... ۷۰
- ۳-۷-۲-تمرکز قدرت و ثروت در دست خاندان حاکم، نهادها و احزاب خاص..... ۷۲
- ۳-۷-۳-کسری دموکراسی..... ۷۳
- ۳-۸-عوامل خارجی دگرگونی کشورهای عربی..... ۷۳
- ۳-۸-۱-دخالت قدرت های بزرگ در پوشش همکاری..... ۷۳
- ۳-۸-۲-تحولات انقلابی در خاورمیانه..... ۷۴

- ۳-۸-۳- انقلاب اسلامی ایران..... ۷۵
- ۳-۸-۴- تبدیل بیداری اسلامی به دومینوی تغییر رژیم..... ۷۵
- ۳-۹-۹- عوامل مهم تبدیل بیداری اسلامی به تغییر دیکتاتورهای عربی..... ۷۶
- ۳-۹-۱- وحدت و یکپارچگی حرکت های مردمی و سیاسی..... ۷۶
- ۳-۹-۲- سیستم نیرومند ارتباطاتی و اطلاع رسانی..... ۷۷
- ۳-۹-۳- همکاری ارتش و نیروهای نظامی با حرکت های مردمی..... ۷۷
- ۳-۹-۴- حمایت افکار عمومی و رسانه های بین المللی..... ۷۸
- ۳-۹-۵- حمایت برخی دولتهای خارجی..... ۷۸
- ۳-۹-۶- حمایت سازمان ها و مجامع بین المللی..... ۷۹
- ۳-۹-۷- ماهیت و علل تحولات در خاورمیانه عربی..... ۸۰
- فصل چهارم : تاثیر تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۱۱ بر سیاست خارجی ترکیه..... ۹۶**
- ۴-۱- بررسی سیاست خارجی ترکیه..... ۹۷
- ۴-۲- بررسی ژئوپلتیک سستی ترکیه..... ۱۰۰
- ۴-۲-۱- محور ترکیه - آمریکا..... ۱۰۰
- ۴-۲-۲- محور ترکیه - اسرائیل..... ۱۰۳
- ۴-۲-۳- مثلث ترکیه - اسرائیل - آمریکا..... ۱۰۴
- ۴-۳- اصول سیاست خارجی ترکیه در دوره اسلام گرایان..... ۱۰۶

- ۱-۳-۴- حضور فعال منطقه ای..... ۱۰۶
- ۲-۳-۴- اسلام گرایی..... ۱۰۶
- ۳-۳-۴- میانجیگری در حل و فصل مسائل منطقه ای..... ۱۰۶
- ۴-۴- اصول سیاست خارجی ترکیه در دوره حزب عدالت و توسعه..... ۱۰۷
- ۵-۴- دکترین عمق استراتژیک در سیاست خارجی ترکیه..... ۱۱۰
- ۶-۴- تاثیرات تحولات خاورمیانه بر سیاست خارجی ترکیه..... ۱۱۱
- ۷-۴- سیاست خارجی جدید ترکیه..... ۱۱۳
- ۸-۴- بررسی سیاست خارجی جدید ترکیه در مناسبات منطقه ای خاورمیانه..... ۱۱۵
- ۹-۴- مواضع ترکیه در بهار عربی..... ۱۲۱
- نتیجه گیری..... ۱۲۴
- ملاحظات کلان ترکیه در ورود فعال به تحولات اخیر خاورمیانه و شمال آفریقا..... ۱۲۶
- ۱-۵- تقویت نقش و نفوذ منطقه ای..... ۱۲۷
- ۲-۵- به دست گرفتن رهبری اصلاحات سیاسی در منطقه..... ۱۲۹
- ۳-۵- ارائه الگوی حکومتی به کشورهای انقلابی..... ۱۲۹
- ۴-۵- افزایش اعتبار استراتژیک و ژئوپلیتیک ترکیه نزد غرب و تسهیل روند عضویت در اتحادیه اروپا..... ۱۳۰
- منابع و مأخذ..... ۱۳۷

مقدمه :

اعتراضات مردمی که از تونس شروع و با شتاب به سایر کشورهای شمال آفریقا و خاورمیانه تسری پیدا کرد، نشان از تغییرات عمیقی در معادلات سیاسی نظام بین الملل داشت که در راستای این تحولات، شاهد افزایش نقش مردم در سیاست و کاهش قدرت دولت ها در مقابله با موج دموکراسی و آزادیخواهی بودیم. از این روی، بازیگران منطقه ای و بین المللی در صحنه این اتفاق بزرگ به دنبال نقش موثر و کلیدی تری وارد میدان شدند. دستگاه سیاستگذاری هر یک از بازیگران مهم منطقه ای و فرامنطقه ای به منظور پیشبرد اهداف و منافع ملی خود فعالیتها و اقدامات خود را آغاز کردند در این میان، ترکیه از جمله بازیگرانی است که نقش پر رنگی در تحولات اخیر منطقه داشته است. از یک سو، الگوی دموکراسی ترکیه (بویژه مبتنی بر تجربه ها و موفقیت های حزب عدالت و توسعه) به عنوان الگویی موفق در تلفیق اسلام و دموکراسی در بخش قابل توجهی از افکار عمومی و نخبگان جهان عرب مطرح شده که این امر به موازات بهره گیری ترکیه از ابزار میانجیگری، به افزایش قدرت و نفوذ منطقه ای ترکیه کمک شایانی نموده است. در این میان یکی از مهمترین تحولاتی که سیاست خارجی ترکیه در قبال تحولات خاورمیانه را بشدت تحت تاثیر قرار داده است تحولات مربوط به سوریه و ورود ترکیه و دامن زدن این کشور به بحران سوریه از طریق حمایت از گروه های مخالف نظام حاکم بر سوریه می باشد که این امر باعث تضاد سیاست خارجی این کشور با منافع کشورهای منطقه ای چون نظام حاکم سوریه، عراق، جمهوری اسلامی ایران، روسیه و برخی قدرت های فرامنطقه ای چون چین را موجب شده است. با توجه به اهمیت نکات یاد شده، این نوشتار در پی واکاوی واقع بینانه اهداف و مواضع متناقض آنکارا در قبال تحولات اخیر منطقه خاورمیانه و نیز پیامدهای اتخاذ این مواضع برای دولت ترکیه است تا در نهایت، درک بهتری از جهت گیری های سیاست خارجی کنونی ترکیه حاصل شود.

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مساله

بروز انقلاب های مردمی در شمال آفریقا و منطقه خاورمیانه از مهمترین تحولات بین المللی در چند دهه اخیر به حساب می آید. اهمیت این تحولات به حدی است که برخی آن را از حیث توان تأثیر گذاری بر ترتیبات بین المللی با تحولات تاریخی چون فرو پاشی اتحاد جماهیر شوروی یا ریزش دیوار برلین مقایسه کرده و برخی دیگر برای توصیف اهمیت و حساسیت آن از عناوینی چون «سونامی سیاسی»، «بهار عربی» یا «بیداری اسلامی» استفاده کرده اند.

به طور کلی مجموعه تحولات انقلابی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا نقطه عطفی در تاریخ سیاسی این منطقه محسوب می شود. اهمیت این تحولات همچنین حساسیت و پیگیری بسیاری از بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای نسبت به شرایط جاری و چشم انداز آتی این حوزه را در پی داشته است. این حساسیت در بعد حداقلی در سطح بررسی و رصد مجموعه تغییرات و تحولات منطقه و تلاش برای باز تعریف و تطبیق منافع و سیاست های خود با تحولات جدید منطقه صورت می گیرد و در بعد حداکثری در سطح دخالت در تحولات منطقه و تلاش برای ایفای نقش موثر در آن به انجام می رسد.

تحولات عمیق و پرشتاب منطقه خاورمیانه، زمینه مناسبی را برای نقش آفرینی بازیگران مختلف منطقه ای و بین المللی فراهم ساخته است. در این میان، ترکیه از جمله بازیگرانی است که نقش پر رنگی در تحولات اخیر منطقه داشته است. از یک سو، الگوی دموکراسی ترکیه (بوئژه مبتنی بر تجربهها و موفقیت های حزب عدالت و توسعه)، به عنوان الگویی موفق در تلفیق اسلام و دموکراسی در بخش قابل توجهی از افکار عمومی و نخبگان جهان عرب مطرح شده که این امر به موازات بهره گیری ترکیه از ابزار میانجیگری، به افزایش قدرت و نفوذ منطقه ای ترکیه کمک شایانی نموده است. از سویی دیگر، مواضع متفاوت و تا حدودی متناقض ترکیه در قبال تحولات مصر و تونس

(حمایت از اعتراضات مردمی) و تحولات لیبی، بحرین و یمن (حمایت از وضع موجود و رژیم‌های سیاسی مستقر) موجب افزایش انتقادات داخلی از رویکرد خاورمیانه‌ای دولت ترکیه و نحوه مقابله با سرایت خیزش‌های مردمی به مناطق کردنشین در بعد داخلیو بروز شک و تردیدهای جدی نسبت به ماهیت واقعی سیاست خارجی دولتمردان حزب عدالت و توسعه در سطح کشورهای عربی (در پی اتخاذ مواضع متناقض در قبال لیبی، بحرین و یمن) و ایجاد تنش در روابط ترکیه با متحدان غربی (بویژه با عدم مشارکت در عملیات نظامی ناتو در خاک لیبی) در بعد خارجی شده است. در این میان یکی از مهمترین تحولاتی که سیاست خارجی ترکیه را در قبال تحولات خاورمیانه بشدت تحت تاثیر قرار داده است تحولات مربوط به سوریه و ورود ترکیه و دامن زدن این کشور به بحران سوریه از طریق حمایت از گروههای مخالف نظام حاکم بر سوریه می باشد که این امر باعث تضاد سیاست خارجی این کشور با منافع کشورهای منطقه ای چون نظام حاکم سوریه، عراق، جمهوری اسلامی ایران، روسیه و برخی قدرت های فرامنطقه ای چون چین را موجب شده است.

با توجه به اهمیت نکات یاد شده، این نوشتار در پی واکاوی واقع‌بینانه اهداف و مواضع متناقض آنکارا در قبال تحولات اخیر منطقه خاورمیانه و نیز پیامدهای اتخاذ این مواضع برای دولت ترکیه است تا در نهایت، درک بهتری از جهت‌گیری‌های سیاست خارجی کنونی ترکیه حاصل شود.

۱-۲- ضرورت تحقیق

به منظور بررسی تحولات خاورمیانه و تاثیر آن بر سیاست خارجی ترکیه و پیامدهای آن، اهمیت اساسی برای انجام یک پژوهش در سطح کارشناسی ارشد را ایجاد نموده است.

۱-۳-سوالات تحقیق

- سوال اصلی

تأثیر تحولات خاورمیانه بر سیاست خارجی ترکیه چیست؟

- سوال فرعی

جایگاه خاورمیانه در سیاست خارجی ترکیه چیست؟

مواضع ترکیه در قبال تحولات خاورمیانه چیست؟

ترکیه چه اهدافی را در تحولات خاورمیانه دنبال می کند؟

بحران سوریه چه تاثیری در سیاست خارجی ترکیه ایفا نموده است؟

۱-۴-فرضیه

به نظر می رسد تحولات اخیر خاورمیانه به مثابه فرصتی برای تقویت نقش و نفوذ منطقه ای و بین المللی و نیز تأمین برخی اهداف راهبردی در سیاست خارجی ترکیه بوده است.

۱-۵-متغیر های تحقیق

متغیر مستقل : تحولات خاورمیانه

متغیر وابسته: سیاست خارجی ترکیه

۱-۶-اهداف

بررسی سیاست خارجی ترکیه
بررسی جایگاه خاورمیانه در سیاست خارجی ترکیه
بررسی مواضع ترکیه در قبال تحولات خاورمیانه
بررسی اهداف ترکیه در تحولات خاورمیانه
بررسی تاثیر تحولات خاورمیانه بر سیاست خارجی ترکیه

۱-۷-پیشینه تحقیق

در زمینه بررسی روابط ایران و ترکیه کتب، مقالات و پژوهش‌های متعدد دیتالیف گردیده‌است که از ابعاد مختلف به این موضوع پرداخته‌اند.

کتاب "آسیا" و پژوهش‌های "موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران" که در سال ۱۳۸۴ به چاپ رسیده است. کتاب فوق مجموعه‌ای از مقالات محققان حوزه علوم سیاسی در مورد ترکیه است.

کتاب اسلام‌گرایی در سرزمین ترکیه نوشته محمد رضا زارع است که در سال ۱۳۸۶ به چاپ رسیده است.

موضوع پژوهش مزبور «بررسی علل رشد اسلام‌گرایی در ترکیه با تاکید بر دو دهه اخیر» می‌باشد. بنابراین هدف، ریشه‌یابی و پاسخ به این پرسش است که چه عللی باعث شده که به رغم گذشت نیم قرن از حاکمیت لائیسزم، پدیده احیای مجدد اسلام در عرصه سیاست و اجتماع ترکیه در دو دهه اخیر شتاب فزاینده‌ای بگیرد و تا حد یک جریان سیاسی اجتماعی قوی مبدل شود؟

بررسی این موضوع در جامعه ترکیه، ویژگی‌ها و پیچیدگی منحصر به فرد و خاصی را نشان می‌دهد؛ چرا که ترکیه در گذشته‌ای نه چندان دور قطب اصلی خلافت دینی و اقتدار مسلمانان در جهان به شمار می‌رفت و به تعبیر امام خمینی (قدس سره) «سیطره اش از شرق تا غرب را گرفته بود». اما

دیری نپایید که به عنوان اولین کشور مسلمان، جدایی دین از سیاست را تجربه کرد و نوعی لائیسم افراطی به عنوان ایدئولوژی نظام حاکم با نام کمالیسم در آن جامعه حکم فرما شد و مورد تقلید برخی حاکمان مستبد در کشورهای اسلامی نظیر رضاخان در ایران و امان الله خان در افغانستان قرار گرفت. اما همزمان با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و فروپاشی تدریجی بنیادهای کمونیسم حرکت در جهت تجدید حیات اسلامی و زدودن چهره لائیسم در ترکیه در کمتر از دو دهه شتاب فوق العاده ای به خود گرفت.

این نوشتار با این فرضیه دنبال می شود که رشد اسلام گرایی در دو دهه اخیر به سه عامل عمده، ناکامی نسبی لائیسم در جامعه ترکیه، رشد تدریجی مردم سالاری در ساختار سیاسی این کشور و تحولات بین المللی نظیر پیروزی انقلاب اسلامی ایران و فروپاشی شوروی بستگی دارد.

فهرست مطالب کتاب به شرح زیر است:

فصل اول: عرصه های رشد اسلام گرایی ، فصل دوم: نظریه ها و دیدگاه ها ، فصل سوم : رشد مردم سالاری و فصل چهارم: تحولات بین المللی می باشد.

کتاب اسنادی از روابط ایران و ترکیه نوشته نظامعلی دهنوی است که در سال ۱۳۸۶ در مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی به چاپ رسیده است.

این کتاب تلاشی ارزنده در راستای ارائه ی اسنادی از روابط دو کشور می باشد . البته قبلا اسنادی از این روابط که مربوط به دوره رضا شاه بود ، توسط سازمان اسناد ملی ایران منتشر شده بود. گرد آورنده این اسناد ۳۲۹ سند را در کتاب گنجانده و آن را در سه فصل جداگانه تنظیم کرده است ، در فصل اول اسناد روابط سیاسی ، در فصل دوم اسناد روابط اقتصادی . در فصل سوم اسناد روابط فرهنگی را ارائه داده است. مهم ترین اسناد کتاب اسناد روابط سیاسی می باشد، در این فصل ۲۱ سند مربوط به قیام شیخ سعید، ۴۸ سند مربوط به اسماعیل آغا سمکو، ۴۶ سند درباره قیام آرات ، ۶ سند مربوط به خوی بون و ۴ سند از قیام درسیم ارائه شده است. هر یک از این اسناد به خوبی گویای روابط دو کشور درباره مساله کرد می باشد. این اسناد نشان می دهند که ایران و ترکیه با مساعدت و